

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Державна установа «Національний інститут хірургії та
трансплантології імені О.О.Шалімова НАМН України»

УХВАЛЕНО

Вченою Радою ДУ
“Національний
інститут хірургії та
трансплантології ім.
О.О. Шалімова
НАМН України”

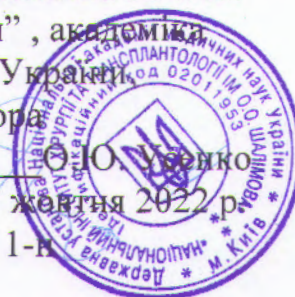
“28” жовтня 2022 р.

Протокол №5

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказом директора ДУ
“Національний
інститут хірургії та
трансплантології ім.
О.О. Шалімова НАМН
України”, академіка
НАМН України,
професора

О.Ю. Усенко
від “31” жовтня 2022 р.
№ 246 / 1-н

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни
«СУДИННА ХІРУРГІЯ ТА АНГІОЛОГІЯ»
(належна клінічна практика (GMP) і основи доказової медицини)

Форма навчання: очна, з елементами дистанційного навчання на базі
програмного комплексу «Microsoft Teams».

ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ
третього (освітньо-наукового) рівня

галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
спеціальність 222 Медицина
спеціалізація Хірургія

Силабус вибіркової дисципліни професійної підготовки - «Судинна хірургія та ангіологія» (належна клінічна практика (GMP) і основи доказової медицини) з підготовки доктора філософії

РОЗРОБНИКИ

№ п.п.	ПІБ	Вчене звання	Науковий ступінь	посада
1.	Усенко Олександр Юрійович	Академік НАМН України, професор	Доктор медичних наук	Директор
2.	Костилов Михайло Володимирович	Професор	Доктор медичних наук	Заступник директора з наукової роботи
3.	Салютін Руслан Вікторович	Старший дослідник	Доктор медичних наук	Заступник директора з науково-організаційної роботи
4.	Копчак Володимир Михайлович	Професор	Доктор медичних наук	Завідувач відділу хірургії підшлункової залози та реконструктивної хірургії жовчних проток
5.	Сморжевський Валентін Йосипович	Професор	Доктор медичних наук	Професор кафедри хірургії та трансплантології НУОЗ ім.П.Л.Шупика

Склад проектної групи обговорено і схвалено на засіданні вченої ради ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України» (протокол № 8 від 24 червня 2016 року).

Силабус затверджено на засіданні Вченої ради
ДУ «НІХТ ім. О.О.Шалімова НАМН України»
від «28» жовтня 2022 р., протокол № 5

I. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1 (денна форма)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОНП	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	22 « Охорона здоров'я» 222 Медицина	Рік навчання 2
Кількість годин – 120 год. (4 ECTS)		Семестр 3, 4-ий
		Лекції 8 год.
		Практичні (семінарські) 30 год.
ІНДЗ: <u>передбачено</u>		Самостійна підготовка 80 год.
	Форма контролю: залик 2 год.	
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Таблиця 2

Прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада	1. Костилєв М.В. - д-р мед. наук, професор, завідувач відділом променевої діагностики 2. Нікульников П.І. - д-р мед. наук, професор, завідувач відділом хірургії магістральних судин 3. Дрюк М.Ф. - д-р мед. наук, професор, головний наук. співробітник 4. Чернуха Л.М. - д-р мед. наук, професор, головний наук. співробітник 5. Ратушнюк А.В. – канд. мед. наук, ст. наук. співробітник
Контактна інформація	info@surgery.org.ua
Дні занять	Заняття за розкладом, за потреби – онлайн

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Дисципліна «Судинна хірургія та ангіологія» (належна клінічна практика (GMP) і основи доказової медицини) уведена для вивчення аспірантами 2 року навчання у ДУ «НІХТ ім. О.О.Шалімова НАМН України».

Предмет курсу – Силабус дисципліни «Судинна хірургія та ангіологія» (належна клінічна практика (GMP) і основи доказової медицини) спрямований на отримання поглиблених як теоретичних, так і практично-прикладних знань про діагностику та лікування хірургічних захворювань

грудної порожнини для набуття аспірантами вмінь і навичок, необхідних для належного здійснення професійної та науково-дослідної діяльності. Вивчення дисципліни дозволить удосконалити загально-професійні, спеціалізовано-професійні, дослідницькі, аналітичні компетенції з хірургії задля досягнення рівня знань та вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 «Медицина» (спеціалізація «Хірургія»).

Пререквізити й постреквізити. До пререквізитів курсу відносимо володіння фаховими знаннями на другому освітньо-науковому рівні.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета викладання спеціального курсу з суміжної дисципліни за вибором «Судинна хірургія та ангіологія» (належна клінічна практика (GMP) і основи доказової медицини) передбачає здобуття та поглиблення комплексу знань, вмінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних завдань із цієї дисципліни, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, що вирішує актуальне наукове завдання у хірургії, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Також вдосконалення знань про судинну патологію та методики оперативних втручань на судинах та набуття власного досвіду лікування пацієнтів з хірургічною патологією судин.

Результати навчання (компетентності). Опанувавши курс «Судинна хірургія та ангіологія» аспіранти здобудуть такі **компетентності**:

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до вдосконалення та розвитку власного інтелектуального та загальнокультурного рівню.

ЗК2. Здатність працювати автономно, з дотриманням дослідницької етики, академічної доброчесності та авторського права.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК4. Здатність до спілкування і роботи у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.

ЗК6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК1. Глибоке знання і систематичне розуміння предметної області за напрямом та тематикою наукових досліджень у галузі медицини, майбутньої професійної діяльності у сфері медичної вищої освіти.

СК2. Здатність до визначення потреби у додаткових знаннях за папямком наукових досліджень, формулювати дослідницькі питання, генерувати наукові гіпотези у сфері медичної вищої освіти.

СК3. Здатність розробляти та управляти науковими проектами у сфері медицини.

СК4. Здатність обирати методи та критерії оцінки досліджуваних феноменів та процесів в галузі медицини відповідно до цілей та завдань наукового проекту.

СК5. Володіння сучасними методами наукового дослідження.

СК6. Здатність проводити коректний аналіз та узагальнення результатів наукового дослідження.

СК7. Здатність інтерпретувати можливості і обмеження дослідження, його роль у суспільстві.

СК8. Впровадження нових знань (наукових даних) в освітній процес та практику охорони здоров'я.

Програмні результати навчання

ПРН2. Визначати основоположні поняття галузі знання, критично осмислювати проблеми галузі знання та проблеми на межі предметних галузей, виокремлювати і характеризувати теоретичний/емпіричний та фундаментальний/прикладний виміри галузі знання.

ПРН3. Усвідомлювати філософські засади сучасного наукового знання, наукової раціональності, наукової картини світу, природничих, медичних і соціогуманітарних моделей сучасного наукового дискурсу.

ПРН4. Виявляти невирішені проблеми хірургії, формулювати питання та визначати шляхи їх вирішення.

ПРН5. Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.

ПРН6. Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження. Вміти визначити об'єкт, суб'єкт і предмет досліджень, використовуючи гносеологічні підходи до розв'язання проблем.

ПРН7. Розробляти дизайн та план наукового дослідження.

ПРН11. Отримувати, аналізувати, оцінювати та використовувати ресурси, що мають відношення до вирішення наукових проблем і задач хірургії.

ПРН12. Впроваджувати результати наукових досліджень у медичну практику, освітній процес, суспільство.

ПРН13. Застосовувати сучасні інформаційні технології у професійній діяльності.

ПРН15. Застосовувати в дослідницькій та прикладній діяльності сучасні методи та засоби медичної статистики.

ПРН16. Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ПРН20. Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди).

ПРН21. Застосовувати в лікувальній практиці новітні медичні технології за принципами доказової медицини.

IV. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Таблиця 3.

Назви тем	Лекції, годин	Практичні, семінари	Самостійна робота	Бали	Викладач
Тема 1. Сучасні методи діагностики захворювань судин. Ультразвукова доплерографія. Ультразвукове дуплексне (триплексне) ангіосканування сканування (УЗДАС). Рентгенконтрастна ангіографія. Мультиспіральна комп'ютерна томографія із контрастуванням.	1	4	10	4	Костилев МВ
Тема 2. Хірургія дуги аорти та її гілок. Розширююча аневризма грудного відділу аорти – класифікація, діагностика та лікування. Синдром дуги аорти. Оклюзійно-стенозуючі атеросклеротичні ураження брахіоцефального стовбуру, підключичних та сонних артерій – діагностика та лікування. Патологічна звивистість хребцевих артерій – покази до хірургічного лікування. Хемодектома та інші новоутворення, що прилягають до судин ший.	1	4	10	4	Ратушнюк АВ
Тема 3. Аневризма черевної частини аорти – сучасні погляди на патогенез, класифікація, клініка, діагностика. Відкрите протезування та ендопротезування – покази, технічні особливості,	1	4	10	4	Нікульніков ПІ

можливі ускладнення, особливості спостереження за хворими.					
Тема 4. Синдром хронічної ішемії нижніх кінцівок. Облітеруючий атеросклероз та ендартеріїт нижніх кінцівок. Синдром Леріша. Консервативне та хірургічне лікування оклюзій здухвинно-стегнового та підколінного сегментів: відкриті, рентген-ендоваскулярні та гібридні втручання. Синдром діабетичної ступні: консервативне та хірургічне лікування інфікованої ступні при діабетичній нейропатії. Гострі порушення артеріального кровообігу, артеріальні тромбози та емболії. Класифікація гострої ішемії кінцівок, клінічні стадії перебігу, хірургічне лікування.	1	2	10	2	Нікульніков ПІ
Тема 5. Флебологія. Варикозне розширення вен нижніх кінцівок (синдром хронічної венозної недостатності). Методи хірургічного та консервативного лікування ускладненої варикозної хвороби. Тромбози глибоких та підшкірних вен кінцівок. Тромбози здухвинних вен. Синдроми нижньої та верхньої порожнистих вен. Після тромбофлебітичний синдром.	1	4	10	4	Чернуха ЛМ
Тема 6. Тромбоемболія легеневої артерії. Класифікація. Клініка, діагностика, перебіг. Масивна, субмасивна та ТЕЛА дрібних гілок. Консервативне та оперативне лікування. Хронічна післяемболічна легенева гіпертензія.	1	4	10	4	Габрієлян АВ
Тема 7. Захворювання лімфатичної системи кінцівок. Лімфедема (слоновість). Лімфангоїт. Лімфаденіт.	1	4	10	4	Дрюк МФ
Тема 8. Травма судин та її ускладнення. Загальні принципи лікування пошкоджень кровоносних судин. Визначення показів до відновлення прохідності судин. Перев'язка, катетеризація та відновлення прохідності судин: види судинних швів, трансплантація і протезування судин, шунтування судин. Перша допомога та її обсяг на різних етапах надання допомоги при травматичному пошкодженні судин. Травматична ампутація кінцівок: основи реплантації ампутованих фрагментів. Пересадка клаптів – види клаптів та покази до застосування. Мікрохірургічна техніка.	1	4	10	4	Ратушнюк АВ
Індивідуальне заохочення				20	
Залік		2		50	
РАЗОМ:	8	32	80	100	
ВСЬОГО		120		100	

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.

Навчально-методичні матеріали самостійної роботи аспірантів враховують специфіку вибіркової навчальної дисципліни професійної підготовки – «Судинна хірургія та ангіологія». Рекомендації до самостійного вивчення навчального матеріалу включають вказівки щодо терміну та обсягу засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, приклади рішення ситуативних задач, критерії оцінювання. Методичні рекомендації до самостійної роботи аспірантів включають таку інформацію (залежно від форми проведення занять):

- методичні рекомендації до самостійної роботи – тематику і методичні поради з акцентуванням уваги аспіранта на основних проблемних питаннях, які розглядаються, список літературних джерел, тощо;
- методичні рекомендації до практичних занять – варіанти постановки питань і задач та відповіді до них, приклади ситуативних задач та варіанти рішень.

Форми та види організації самостійної роботи

Самостійна робота аспіранта над засвоєнням навчального матеріалу з курсу «Судинна хірургія та ангіологія», може виконуватись у бібліотеці ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України», у Національній медичній бібліотеці, а також в домашніх умовах.

Передбачаються такі організаційні **форми** самостійної роботи аспіранта:

- навчальна робота, яка виконується самостійно у вільний від занять та зручний для аспіранта час, як правило, поза аудиторією;
- навчальна робота, яка з урахуванням специфіки вибіркової навчальної дисципліни професійної підготовки - курс «Судинна хірургія та ангіологія» викладається у відділі хірургії магістральних судин ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України»;
- вдосконалення теоретичних і практичних навичок в умовах робочих нарад у відділенні хірургії магістральних судин ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України»;
- робота аспіранта над індивідуальними завданнями під керівництвом викладача (аудиторна робота, робота з використанням комп'ютерної техніки, тощо);
- індивідуальні навчальні завдання з вибіркової навчальної дисципліни професійної підготовки - курс «Судинна хірургія та ангіологія», які видаються аспірантам у терміни, передбачені візиткою навчальної дисципліни і виконуються кожним аспірантом самостійно при консультуванні викладачів;
- індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ) – вид позааудиторної самостійної роботи аспіранта навчального або навчально-дослідницького характеру, які виконуються у процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу в даному семестрі в терміни, передбачені програмою навчальної дисципліни;

- робота аспіранта по виконанню дисертаційної роботи.

Найпоширенішими **видами** індивідуальних навчальних та індивідуальних навчально-дослідних завдань є:

- робота з підручниками або посібниками;
- розв'язування та складання практичних (наприклад, ситуативних) задач різного рівня складності з теми (чи модуля);
- комплексний опис процесів, тенденцій, явищ, об'єктів;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, історичні довідки тощо;
- розробка навчальних та діагностичних тестових завдань з предмету;
- проведення діагностичних досліджень та їх інтерпретація;
- реферування іноземних текстів за фаховими темами.

Зміст самостійної роботи аспіранта вибіркової навчальної дисципліни професійної підготовки - курс «Судинна хірургія та ангіологія» визначається робочою програмою, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача і може складатися з таких **видів роботи**:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, практичних, співбесіди з лектором тощо);
- виконання індивідуальних завдань;
- самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни згідно робочої програми навчальної дисципліни;
- виконання контрольних робіт при дистанційній формі навчання;
- підготовка і виконання завдань, передбачених програмою практичної підготовки, дисертаційних робіт тощо;
- підготовка до усіх видів контролю, в тому числі до заліку та підсумкової атестації (виконання дисертаційної роботи);
- робота у наукових проблемних групах молодих вчених, семінарах тощо;
- участь у роботі наукових і науково-практичних конференцій, семінарів з фаху «Хірургія» тощо;
- виконання завдань, які базуються на використанні сучасних інформаційних технологій і комп'ютерних засобів навчання.

Методичні матеріали для самостійної роботи аспірантів передбачають можливість проведення самоконтролю з боку аспіранта. Для самостійної роботи аспіранту також рекомендується відповідна наукова та фахова монографічна і періодична література зі спеціальності «Хірургія». Матеріально-технічне й інформаційно-технічне забезпечення самостійної роботи аспіранта містить:

- навчальну і навчально-методичну літературу з хірургії;
- бібліотеку з читальним залом, укомплектованим відповідно до діючих нормативів;

- комп'ютерний клас та можливість роботи в мережі Інтернет.

Забезпечення належних умов самостійної роботи аспіранта на навчальних об'єктах підвищеної небезпеки здійснюється за попередньо укладеним графіком під керівництвом наукового керівника.

VI. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів та критерії оцінювання

Під час вивчення нормативної навчальної дисципліни професійної підготовки спеціального курсу «Судинна хірургія та ангіологія», аспірант виконує такі види робіт: вивчення теоретичного й практичного матеріалу (на практичних заняттях), включно з підготовкою індивідуального завдання та залікових питань. Повноцінне засвоєння курсу передбачає відвідування лекцій, індивідуальне опрацювання текстових та медійних джерел відповідно до тематики занять; підготовку до перевірки знань (теми оцінюються по 1 балу за кожну академічну годину семінарського або практичного заняття). Залік (50 балів) має на меті висвітлити індивідуальні результати навчання. Викладач залишає за собою право індивідуальних заохочень за участь у різних видах наукової та навчальної діяльності (публікація статей і тез доповідей, виступи на конференціях тощо) – до 20 балів. Аспірантам можуть бути зараховані результати навчання, отримані у формальній, неформальній та/або інформальній освіті (професійні курси/тренінги, онлайн-освіта, стажування). Процес зарахування врегульований Положенням про порядок реалізації права на академічну мобільність у ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України». Згідно встановленого порядку можуть бути визнані результати навчання, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають одному заліковому модулю, або окремому змістовому модулю, темі (темам), які передбачені силабусом. Учасники курсу мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто до апеляційної комісії.

Відвідування лекцій. Відвідування лекцій – обов'язкове.

Відвідування семінарів. Кожен семінар або практичне заняття оцінюються, їх відвідування – обов'язкове. Втрачені через відсутність аспіранта бали – не відпрацьовуються, за винятком, якщо заняття було пропущене через поважну причину, підтверджену документально.

Несвоєчасне виконання завдання.

Аспірант, що з певних причин не відвідує лекції, зобов'язаний аргументувати свою відсутність. Якщо аспірант відсутній на практичному

занятті з поважної причини, відпрацювання здійснюється під час індивідуально узгодженої консультації. Відсутність аспіранта на підсумкових видах роботи оцінюється в «0» балів. Повторне написання робіт можливе лише за наявності офіційного документу, який підтверджує причину відсутності студента.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Процедура оскарження результатів контрольних заходів. Аспіранти мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури проведення чи оцінювання контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами у ЗВО.

Дотримання правил навчальної етики та академічної доброчесності:

Учасник освітнього процесу повинен виявляти толерантність і дотримуватися етичних норм та правил поведінки під час спілкування з іншими аспірантами та викладачем, сумлінно виконувати покладені на нього обов'язки, прагнути до особистісного й професійного зростання та уникати будь-яких виявів неправдивості, що порушують наукову етику й виражають неповагу до чужих інтелектуальних надбань (врегульовано: Положенням про наукову і академічну доброчесність у ДУ «НІХТ ім. О. О. Шалімова НАМН України». Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

VII. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Усі види навчальної діяльності аспіранта оцінюються певною кількістю балів. Підсумковий контроль здійснюється у формі складання заліку. Сумарна максимальна кількість балів, яку аспірант може отримати під час засвоєння курсу та під час підсумкових заходів – 100 балів. Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

1. Поточне оцінювання (максимум 30 балів);

2. Індивідуальне заохочення (максимум 20 балів);
3. Залік (максимум 50 балів).

Засвоєння курсу зараховується за умов набрання понад 60 балів. Підсумкову оцінку за національною шкалою буде внесено в залікову відомість. Інформацію про вивчення вибіркової навчальної дисципліни професійної підготовки – спеціального курсу з хірургії «Судинна хірургія та ангіологія» буде внесено до особливих здобутків.

Шкала оцінювання

Таблиця 5

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 1. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2007. 445 с. –ISBN 966-8704-11-8.
2. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 2. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 627 с. –ISBN 978-966-8704-12-3.
3. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 3. Кн.1. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 779 с. ISBN 978-966-8704-57-4.
4. Березницький ЯС, Захараш МП, Мішалов ВГ, ред. Хірургія: підручник. Т. 3. Кн.2. Дніпропетровськ: Дніпро-VAL; 2011. 782 с. ISBN 978-966-8704-12-3.
5. Березницький ЯС, ред. Загальна хірургія: підручник для студ. вищ. навч. закл. Вінниця: Нова Книга; 2018. ISBN: 978-966-382-702-5.
6. Годлевський АІ, Саволук СІ. Діагностика та моніторинг ендотоксикозу у хірургічних хворих. Вінниця: Нова книга; 2015. 230 с. ISBN: 978-966-382-547-2.

7. Захараш МП, Пойда ОІ, Кучер МД. Хірургія (факультетська): підручник. Київ: Медицина; 2006. 656 с. –ISBN 966-8144-33-3.
8. Ковальчук ЛЯ, Поліщук ВМ, Ничитайло МЮ, Ковальчук ОЛ. Лапароскопічна хірургія жовчних шляхів. Рівне: Вертекс; 1997. - 155 с. ISBN: 966-7147-01-0.
9. Кондратенко ПГ, редактор. Лікарські маніпуляції: навч. посіб. Донецьк: Новий світ; 2001. 229 с. ISBN: 5-7740-0761-8.
10. Кондратенко ПГ, редактор. Невідкладні стани: навч. посіб. Донецьк: Новий світ; 2001. 490 с. ISBN: 5-7740-0759-6.
11. Кондратенко ПГ, редактор. Хірургія: підручник. Київ: Медицина; 2009. 968 с. ISBN: 978-966-10-036-9.
12. Харьков: Прапор; 2006. 400 с. ISBN 966-8690-45-1.
13. Лисенко БП, Шейко ВД, Хіміч СД, редактори. Хірургія: Підручник. Київ; Медицина; 2010. 712 с. ISBN: 978-617-505-003-3.
14. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.1. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія; 2008. 287 с. ISBN: 978-966-96842-1-9.
15. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.2. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія, 2008. 382 с. ISBN: 978-966-96842-2-6.
16. Мішалов ВГ, ред. Лекції з госпітальної хірургії: навч. посібник. Т.3. 2-ге вид., доп. і переробл. Київ: Асканія, 2008., 2008. 494 с. ISBN: 978-966-96842-3-3.
17. Ничитайло МЮ, Андрющенко ДВ, Магльований ВА. Хірургічне лікування хворих на гострий панкреатит на підставі клінічної оцінки сучасних характеристик панкреатичної інфекції: метод. рек. Київ: [б. в.]; 2015. 19 с.
18. Ничитайло МЮ, Білоокий ВВ, Роговий ЮЄ. Жовчний перитоніт: патофізіологія і лікування. Чернівці: Букрек; 2011. 295 с. ISBN: 978-966-697-367-5.
19. Польовий ВП, Сидорчук РІ, Кулачек ФГ. Гострий гнійний перитоніт: патофізіологічні аспекти та їх корекція. Чернівці: Медуніверситет; 2014. 255 с. ISBN: 978-966-697-531-0.
20. Польовий ВП, Сидорчук РІ, Шапринський ВО, редактори. Гнійні процеси м'яких тканин: етіологія, патогенез, лікування. Чернівці: Б. и.; 2013. 218 с. ISBN: 978-966-697-515-0.
21. Русин ВІ, Авдєєв ВВ, Румянцев КЄ, Сірчак ЄС, Маляр НМ. Сучасні діагностичні та лікувальні підходи до печінкової недостатності. Ужгород: Карпати; 2011. 360 с. ISBN: 978-966-671-291-5.
22. Скиба ВВ. Лекції з хірургічних хвороб та атлас операцій. Київ; 2008. 324с.
23. Усенко ОЮ, Білоус ГВ, Путинцева ГЙ. Стандарти організації та професійноорієнтовані протоколи надання медичної допомоги хворим з

- невідкладною хірургічною патологією органів живота: Хірургія. 3-те видання. Київ: Медицина; 2015. 416 с.
24. Усенко ОЮ, Білоус ГВ, Путінцева ГЙ. Хірургія: Підручник. 5-е видання. Київ: Медицина; 2021. 416 с. ISBN: 978-617-505-853-4
25. Фомін ПД, Березницький ЯС, ред. Хірургічні хвороби: підручник. Київ: Медицина; 2016. 408 с. ISBN: 978-617-505-463-5.
26. Шаповал СД. Гнійно-септична хірургія: навчальний посібник. Київ: Медицина; 2019. 192 с. ISBN: 978-617-505-728-5.
27. Щепотін ІБ, редактор. Онкологія: Навч. посіб. Київ: Моріон; 2014. 383 с. ISBN: 978-966-2066-54-8.
28. Щепотін ІБ, редактор. Онкологія: Підруч. Київ: Книга плюс; 2006. 496 с. ISBN: 966-7619-72-9.
29. Brunicki F, editor. Schwartz's Principles of Surgery: ABSITE and Board Review. 9th Edition. McGraw-Hill Education; 2010. 544 p. ISBN: 978-0071606363.
30. Cameron JL, Cameron AM. Current Surgical Therapy. Elsevier - Health Sciences Division: Philadelphia; 1552 p. ISBN: 9780323640596.
31. Clavien PA, Sarr MG, Fong Y, et al. Atlas of Upper Gastrointestinal and Hepato-Pancreato-Biliary Surgery. Springer; 2016. 1067 p. SBN: 978-3-66-246545-5.
32. de Virgilio C, Grigorian A, editors. Surgery: A Case Based Clinical Review. 2nd Edition. Springer; 2019. 689 p. ISBN: 978-3030053864.
33. Dimick JB, Upchurch GR, Sonnenday CJ, Kao LS. Clinical Scenarios in Surgery. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2018. 784 p. ISBN: 9781496349071.
34. Fischer JE, editor. Fischer's Mastery of Surgery. 7th Edition. LWW; 2018. 2856 p. ISBN: 978-1469897189.
35. Fiser SM. The ABSITE Review. 6th Edition. LWW; 2019. 336 p. ISBN: 978-1975121150.
36. Goldberg [Ajavascript:void\(0\)](#), Stansby G. Surgical Talk: Revision In Surgery. 2nd edition. Icp; 2005. 420 p. ISBN: 978-1860944949.
37. Hlumcher FS, Kuchyn YuL, Dubrov SO, Usenko LV, Kobeliatskyi YuYu, Oliynyk OV, et al. Anesthesiology and intensive care: textbook. 3rd edition. Kyiv: Medicina; 2021. 312 p. ISBN: 978-617-505-879-4.
38. Jacob BP, Chen DC, Ramshaw B, Towfigh S. The SAGES Manual of Groin Pain. Springer International Publishing; 2016. 546 p.: doi: 10.1007/978-3-319-21587-7 ISBN: 978-3-319-21587-7.
39. Jones DB, Andrews R, Critchlow JF, Schneider BE. Minimally Invasive Surgery: Laparoscopy, Therapeutic Endoscopy and Notes. Jp Medical Pub; 2015. 231 p. ISBN: 978-1907816192.
40. Jones MD DB, Andrews, Critchlow JF, Schneider BE. Minimally Invasive Surgery: Laparoscopy, Therapeutic Endoscopy and Notes. Jp Medical Pub; 2015. 231 p. ISBN: 978-1907816192.

41. Loscalzo J, Fauci A, Kasper D, Hauser S, Longo D, Jameson JL. Harrison's Principles of Internal Medicine. 21st edition. New York: McGraw-Hill Medical; 2011. 4012 p. ISBN: 978-1264268504.
42. Mulholland MW, editor. Operative Techniques in Surgery. Philadelphia: Lippincott Williams and Wilkins; 2014. 2304 p. ISBN: 9781451186314
43. Myers J, Minh L, Keith MW, Orkin BA, Bines SD, Edie CY. Rush University Medical Center Review of Surgery: Expert Consult - Online and Print. 6th Edition. Rush University Medical Center; 2017: 592 p. ISBN: 978-0323485326.
44. Novitsky YW, editor. Atlas of Robotic General Surgery. Elsevier; 2021. 354 p. ISBN: 978-0323697804.
45. Palazzo F, Pucci MJ. Fundamentals of General Surgery. Springer; 2018. 366 p. ISBN: 978-3030092894.
46. Rothrock JC. Alexander's Care of the Patient in Surgery. 16th edition. Elsevier; 2019. 1248 p. ISBN: 9780323479141.
47. Saclarides TJ, Myers JA, Milikan KW. Common surgical diseases. Third edition. Springer, New-York; 2015 372 p. ISBN: 978-1-4939-1564-4.
48. Schein M, Rogers P, Assalia A, editors. Schein's Common Sense Emergency Abdominal Surgery: an unconventional book for trainees and thinking. Springer; 2009. 650 p. ISBN: 978-3540748205.
49. Townsend CM, editor. Sabiston Textbook of Surgery: The Biological Basis of Modern Surgical Practice. 21st edition. Elsevier; 2021. 2176 p. ISBN: 9780323640626.
50. Williams N, O'Connell R, McCaskie AW, editors. Bailey & Love's Short Practice of Surgery. 27th edition. CRC Press; 2018. 1632 p. doi: 10.1201/9781315111087. ISBN: 9781315111087.
51. Yuh DD, Vricella LA., Yang SC, Doty JR. Johns Hopkins Textbook of Cardiothoracic Surgery. Second Edition 2nd Edition. McGraw Hill Professional; 2014. 1312 p. ISBN: 978-0071663502.
52. Zollinger R, Ellison E, Pawlik T, Vaccaro P. Zollinger's Atlas of Surgical Operations. Eleventh Edition. Publisher McGraw-Hill Education; 2022. 640 p. ISBN: 9781260440850.

Електронні ресурси

<http://mon.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України;
<http://president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України;
<http://rada.gov.ua/> – офіційний портал Верховної Ради України;
<http://www.kmu.gov.ua/> – Урядовий портал, єдиний веб-портал органів виконавчої влади України;
<http://www.moz.gov.ua/ua/portal/> – офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України;
<http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
<http://www.nplu.org/> – Національна Парламентська бібліотека України;

<http://www.who.int/> – офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я.

<http://erassociety.org/>

<http://www.espen.org/>

<http://onlinelibrary.wiley.com/>

www.elsevier.com/books-and-journals

<http://link.springer.com/search?facet-discipline=%22Medicine%22>

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed>

<http://www.clinicalnutritionjournal.com/>

<http://www.cancer.gov/>

<http://www.cancer.net/>

<http://jco.ascopubs.org/>

<http://jop.ascopubs.org/>

<http://www.pubpdf.com/>

<http://www.websurg.com/>

<http://www.cochrane.org/>

<http://www.wjgnet.com/>

<http://www.nejm.org/>

<https://www.omicsonline.org/>

<http://radiopaedia.org/>

<http://cancerres.aacrjournals.org/>

<http://www.ijcem.com/>

<http://www.surgukraine.com.ua/>

<http://hirurgiya.com.ua/>

<http://ojs.tdmu.edu.ua/index.php/surgery/index>

<http://www.clinicaloncology.com.ua/>

<http://heartandvessels.com.ua/>